

5769

	TASTE OF LIMMUD	
--	----------------------------	--

Sjabbat 2 mei 2009 / 8 i'jar 5769
Sidra Acharee Mot-Kedosjim, Wajikra [Leviticus] 15:33-20:17
2^e Sefer Tora: Dewarim 8:1-1
(Tanach blz. 230-241, 367-368)
Haftara voor Sjabbat Atsmaoet/Tekoema: Zecharja 8:1-19
(Tanach blz. 1120-1121)

Vertaling: David Lilienthal

Voor het origineel zie

<http://www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5768/Kedoshim>

(Acharee Mot-)Kedosjim

De dubbele sidra Acharee Mot-Kedosjim begint met het beschrijven van de wetten die betrekking hebben op het wegsturen van de zondebok op Jom Kipoer - Grote Verzoendag. Daarna volgen wetten over verboden sexuele relaties. Het begin van Kedosjim beschrijft wat vereist is om heiligheid in het leven na te streven. Dit omvat ethische regels en het vermijden van Moloch, heksen en tovenaars.

(Acharee Mot-)Kedosjim - Marion Blumenthal

Marion Lev Blumenthal is rabbijnstudent aan het Liberal-Joodse Hebrew Union College te Cincinnati, Ohio. Zij is sinds lang actief in de Amerikaans-Joodse gemeenschap, als voorzitter van Makom, een initiatief van de Jewish Agency om de banden met Israel te versterken. Zij is lid van de besturen van de Joint Distribution Committee, American Jewish World Service, Synagogue 3000 en andere organisaties. Zij is van beroep psychotherapeute en wil haar vakkennis combineren met haar brede organisatorische ervaring in haar werk als rabbijn.

Sidra Kedosjim brengt ons een serie rituele en ethische voorschriften voor het leven. De eerste twee pesoekim (verzen) zeggen: "De Eeuwige zei tegen Mosjee: 'Zeg tegen de gemeenschap van Jisraëel: "Wees heilig [streef heiligheid na], want Ik, de Eeuwige jullie God, ben heilig...." Deze krachtige woorden roepen meteen een aantal met elkaar verstrengelde vragen op: Waarom moet je heilig zijn? Wat betekent het woord heilig/heiligheid? En belangrijker nog, wie zijn wij dat wij heilig zouden kunnen of moeten zijn?

Aan de basis van het antwoord aan deze vragen ligt het wezenskenmerk van heiligheid: heiligheid is een eigenschap van God. De opdracht aan ons is dat wij ons moeten gedragen gelijk God (imitatio Dei) omdat wij, eenieder van ons, het vermogen hebben gelijk God te zijn. Ramban (Nachmanides) stelt dat wij, om Gods voorbeeld te kunnen volgen, ons moeten afzonderen van het profane, net zoals Hij dat doet door heilig te zijn.

Een groot deel van de inhoud van Wajikra is gericht aan de kohaniem [priesters]. De

boodschap en de opdracht van onze sidra Kedosjiem in Wajikra 19, zijn echter bestemd voor elke individuele Jood. De mitswa om "heiligheid na te streven" gold dus niet slechts voor Mosjee of voor de kohaniem, maar voor heel het volk Israel. Dit was in deze tijd beslist een geheel nieuw, democratisch en radicaal idee.

De opdracht behelst ook een boodschap van onderscheiding. De voorschriften die volgen na de eerste pesoekim in de sidra bevatten wetten die enerzijds betrekking hebben op de manier waarop mensen met elkaar moeten omgaan (bekend als *bein adam lechawero*) en anderzijds op de verhouding tussen mens en God (*bein adam lamakom*). Hier wordt in detail uiteengezet wat God van ons verwacht als Zijn partners in Zijn Verbond met het volk Israel.

Het is een compleet arsenaal van wetten en voorschriften ten aanzien zowel van rituele handelingen als van ethiek. Het gaat om de offerdiensten, familierelaties, verplichtingen jegens de armen, handel drijven enzovoorts. De heiligheid moet herkenbaar zijn in elk aspect van het dagelijkse leven.

God geeft Mosjee de opdracht dit geheel door te geven aan "de gemeenschap van Jisraël." Het uitdrukkelijke bevel heiligheid na te streven is dus niet alleen gericht aan elk individu om zelfstandig uit te voeren, en niet aan de een of andere groep van individuen, maar aan het Joodse volk als geheel in zijn collectieve handel en wandel, als natie.

Heilig zijn betekent in eerste instantie apart zijn, afgezonderd van het gewone; het betekent in de dienst van God staan, gewijd zijn, kort gezegd: goddelijk. Volgens de Sifra (en verzameling halachische midrasjim op Wajikra) is het de bedoeling van de rituele praktijken en de hoge ethische standaard van het Joodse dagelijkse leven dat de Joden zich onderscheiden als een heilig volk. Immers, als wij ons anders gedragen (heiligheid nastrevend) worden wij anders dan anderen; en als wij anders zijn dan anderen (als een heilig volk) gaan wij ons ook anders gedragen. Daden van heiligheid en afzondering in heiligheid zijn onlosmakelijk met elkaar verstrengeld. Door heilig gedrag scheppen wij een heilige ruimte voor God om tussen ons in te verblijven.

We leven vandaag in omstandigheden die we nooit eerder hebben ervaren. Nooit eerder zijn wij zo zeer geaccepteerd en geïntegreerd geweest in de maatschappij en de bredere cultuur waarin we leven. Daar staat tegenover dat onze persoonlijke vrijheid een uitdaging met zich meebrengt voor onze mogelijkheden een leven van heiligheid, in heilige afzondering, te leven als individuen en als volk. Hoe kunnen wij onze specifieke religieuze tradities handhaving en tegelijkertijd deel zijn van een universalistische cultuur? Sifra leert ons dat het niet genoeg is om de mitswot in acht te nemen op het individuele niveau. We dienen een heilige gemeenschap te vormen.

De manier om onze gemeenschappelijke identiteit en streven naar heiligheid te bevorderen is met grote regelmaat bij elkaar te komen voor activiteiten die een gewijd doel dienen, of het nu (sjoel)diensten, lernen of tikoën olam betreft. Hierdoor ontstaan gemeenschappen met een gezamenlijk doel en betekenis.

Dit gebeurt als wij bijeen zijn als gemeenschap van mensen die leren in een Limmud bijeenkomst, als we samen bidden in de gemeente, ons actief inspannen voor mensen in nood. Activiteiten als deze laten ons de mitswa na te leven een heilig volk te zijn dat leeft naar het evenbeeld van God. Als individuen en als volk geven wij eer aan de erfenis van onze voorouders, die aan de voet van de berg Sinai stonden, door zo te leven dat alles wat we doen in het teken staat van het streven naar heiligheid zoals ons opgedragen in deze sidra.

Een andere invalshoek - Rachel Marcus

Vorig jaar droeg de walnotenboom, die mijn vader plantte 20 jaar geleden voor het eerst vrucht: een eenzame walnoot! Dit jaar verkopen ze het huis; ze zullen vertrokken zijn voordat de boom weer vruchten zal kunnen dragen. "Het maakt niets uit," zei mijn vader tijdens Pesach en dan herhaalde hij wat hij zei toen hij de boom plantte: "Ik plant deze boom voor toekomstige generaties."

Zijn uitlating was een versie van een bekende midrasj op sidra Kedosjiem. Daarin wordt verteld hoe eens de Romeinse keizer Hadrianus een heel oude man zag die met veel moeite een vijgenboom plantte. "Waarom doet u dit zware werk toch?" vroeg hij. Denkt u werkelijk dat u lang genoeg zult leven om van de vruchten van deze boom te kunnen eten?" "Als ik het verdien, zal ik ervan kunnen eten," antwoordde de Jood, "maar als ik dat niet zal beleven, zullen mijn kinderen en nageslacht ervan genieten."

Het eerste wonder dat gedaan werd voor het Joodse volk na de Uittocht uit Egypte en de doortocht van de Schelfzee werd verricht door middel van een boom. Toen zij bij de bron van Mara waren aangekomen en geen water hadden, bleek het water in de bron ook nog bitter (*mar*) en ondrinkbaar. God droeg Mosjee op een stuk hout in het water te gooien en daarmee werd het water zoet en gezond. Daar, zegt de tekst, heeft God het volk "chok oe-misjpat", regels en wetten gegeven (Sjemot [Exodus] 15:22-25).

De regels en wetten die gegeven worden in onze sidra hebben betrekking op recht doe en onderscheid maken. U zult heilig zijn, zegt God, zoals Ik heilig ben, zoals ik u hebt onderscheiden van alle andere volkeren. Heilig zijn betekent afzonderen, onderscheid maken, eigen oordelen vormen, grenzen stellen, categorieën bepalen. In Kedosjiem leren we dat als wij de blauwdruk van de sidra en de Tora niet volgen en de rechtvaardige samenleving die daarin is voorzien niet scheppen, wij onze rechten verliezen in het land zodat de maatschappij, de bomen en vruchten verloren zullen gaan.

De verwevenheid van bomen, wetten en het voortbestaan van het Joodse volk is diep in onze collectieve psyche gegrift. Net als destijds bij de bron Mara verbindt onze sidra bomen met de opdracht Gods "choekim oe-misjpatim", regels en wetten na te leven. Het is niet voldoende, zegt de tekst, om gewoon het land binnen te gaan en te gaan genieten van wat degenen die wij onteigend hebben, hebben achtergelaten. Heiligheid en rechtvaardigheid zijn in wezen hetzelfde. Wij verdienen het eten van de vruchten van de bomen alleen door een rechtvaardige samenleving te scheppen en in stand te houden. Deze keer zal niemand anders het water zoet maken voor ons. En als onze samenleving geworteld is in rechtvaardigheid en heiligheid hebben we niet alleen voor onszelf geplant, maar ook voor komende generaties.